

Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen

Opgericht 2 december 1986 te Maassluis
Aangesloten bij de NVOG

Secretariaat Postbus 145
3140 AC Maassluis
e-mail: horst.loods@box.nl
tel: 010 - 5916639

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

datum: 20 augustus 2011
nummer: 11022
betreft: Commentaar voorontwerp van wet 'Versterking bestuur pensioenfondsen'

L. S.,

Hierbij ontvangt u het commentaar van de Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen (VNoL) op het voorontwerp van wet 'Versterking bestuur pensioenfondsen'.

De VNoL heeft getracht zo zorgvuldig mogelijk alle aspecten van het voorontwerp te becommentariëren. Mede daardoor is het een nogal lijvig document geworden. Wij verwachten dat met ons commentaar een wezenlijke bijdrage is geleverd tot verbetering van het voorontwerp. Met name hebben wij aandacht gevraagd voor de afwijkingen van het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok en voor de (te geringe) aanpassingen aan de Wet verplichte Beroepspensioenregeling.

De VNoL heeft geen bezwaar tegen publicatie van ons commentaar na sluiting van de consultatie.

Hoogachtend,

mr. P. G. van der Horst
secretaris

Bijgesloten: 'Reactie op een verzoek om consultatie met betrekking tot de Wet versterking bestuur pensioenfondsen'.

Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen

Opgericht 2 december 1986 te Maassluis

Aangesloten bij de NVOG

Secretariaat Postbus 145

3140 AC Maassluis

e-mail: horst.loods@box.nl

tel: 010 – 5916639

mob: 06-53239415

Reactie op een verzoek om consultatie met betrekking tot de Wet versterking bestuur pensioenfondsen

De Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen (VNoL) hecht eraan om zijn waardering uit te spreken voor de richting waarin het voorgestelde voorontwerp van wet zich lijkt te bewegen.

In het commentaar zullen enkele punten naar voren komen die in het oog van de VNoL toch nog enige aanpassing behoeven.

Voor de goede orde, de VNoL vertegenwoordigt ongeveer 500 pensioengerechtigden die pensioenen hebben lopen bij zowel het ABP, het Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij als het Beroepspensioenfonds Loodsen. Derhalve zal de VNoL op het gehele voorontwerp van wet in gaan.

De opzet van de reactie is als volgt:

In punt I zal de Memorie van Toelichting (MvT) behandeld worden waarbij de indeling van de MvT gevolgd wordt, in punt II zal artikelsgewijs commentaar geleverd worden en in punt III zullen enkele Algemene Conclusies neergelegd worden.

I Memorie van Toelichting

1.1 Aanleiding en uitgangspunten van de herziening

- Het argument dat de pensioenpremies als percentage van de loonsom structureel omhoog zijn gegaan is op zijn minst een doelredanatie. Zoals bekend lagen de pensioenpremies in de 70-er en 80er jaren van de vorige eeuw tussen de 22% en de 27%. Door de afmingsoperaties en de premieholids etc. uit de negentiger jaren van de vorige eeuw zijn de premies tot ver onder de 20%¹ gezakt. Dat de premies nu de tendens hebben om naar het eerdere, normale niveau, terug te keren valt alleen maar te verwachten. Dit argument kan derhalve niet gebruikt worden om het bestuur van pensioenfondsen te versterken.
- Er wordt gepleit om meer expertise in het bestuur van pensioenfondsen. Daartoe zou een grotere rol weggelegd zijn voor deskundigen. Er wordt echter geen definitie gegeven van wat deskundigheid op pensioengebied eigenlijk is. Wat zijn de kwalificaties? Gezien het feit dat in de bankencrisis en ook in de huidige crisis de ‘deskundigen’ het ook niet weten en het laten gebeuren geeft geen incentive om te pleiten voor een sterkere vertegenwoordiging van ‘deskundigen’ in de besturen van pensioenfondsen. Gezond verstand en een gezond wantrouwen lijken belangrijker. Doe pas iets als je het snapt is naar de mening van de VNoL een zeer belangrijk motto dat iedere pensioenbestuurder boven zijn bed dient te hangen.
- De opmerking dat de verschuiving van het risicodragerschap richting deelnemers en pensioengerechtigden uiteindelijk niet zonder gevolgen kan blijven voor de rol van betreffende partijen in de governance en medezeggenschap onderschrijft de VNoL van ganser harte. Dit laat onverlet dat de VNoL vast wil houden aan het DB-systeem en derhalve het Pensioenakkoord op dit punt afwijst. Het is echter jammer dat het logische gevolg van het Pensioenakkoord, namelijk het

---

¹ Bij PWZW zelfs tot <5% zie ‘De Pensioenmythe’, Martin Pikaart, , Business Contact Amsterdam, figuur 14.

overgaan van een DB-systeem naar een DC-systeem, hetgeen de overgang van het risicodragerschap tot oorzaak heeft, niet vertaald wordt in een schrappen van de aanwezigheid van werkgevers(vertegenwoordigers) in de besturen van pensioenfondsen. De werkgevers lopen geen enkel risico meer want hun inbreng staat vast en is opgenomen in de meerjarenbegroting van de bedrijven en overheden. De VNoL pleit daarom voor een heroverweging van de rol van de werkgevers in het pensioendossier en daarmee in de besturen van de pensioenfondsen.

- Het voorontwerp van wet bevat drie bestuursmodellen waaruit gekozen kan worden. Door de sociale partners wel te verstaan. De pensioengerechtigden kunnen niet kiezen en hebben geen enkele inbreng wat betreft het uiteindelijke model waarop hun pensioenfonds uitkomt. Dit is een naar de mening van de VNoL onderbelicht probleem dat toch de aandacht verdient. Als het model eenmaal vastgesteld is mogen de pensioengerechtigden (in het voorontwerp van wet) meepraten maar dan is de belangrijkste beslissing, het vaststellen van het bestuursmodel, al genomen.

1.2 Hoofdelementen van het wetsvoorstel

- Er wordt gesteld dat het bestuur gehouden is aan de verplichting om de belangen van allen die bij het fonds betrokken zijn te behartigen. Echter, in de wetstekst van zowel de PW (art 107-2 nieuw en WvB (art 110b-2 nieuw) staat dit niet. Daar staat dat men zich dient te richten naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokkenen (vrij vertaald). Recent is gebleken bij het Beroepspensioenfonds Loodsen dat de wetstekst niet voldoende werd geacht om uit te gaan van belangenbehartiging door bestuursleden. Het is derhalve zinvol om de tekst zodanig aan te passen dat het woord 'belangenbehartiging' in de wet staat teneinde te voorkomen dat er misverstanden ontstaan.
- Het keuzerecht tot wel of geen bestuursparticipatie bij Ondernemingspensioenfondsen en Bedrijfstakpensioenfondsen is een goede zaak. Het is echter jammer dat dit voor Beroepspensioenfondsen niet geregeld is. Pensioengerechtigden hebben weliswaar in sommige beroepspensioenfondsen zitting in het bestuur maar dat is op basis van interne regelingen die in de waan van de dag gemakkelijk aangepast kunnen worden. Het is daarom navrant dat aan de ene kant het kabinet stelt (punt 1.3 MvT) dat zij, met Koşer Kaya en Blok, voorstander is van een keuzerecht voor pensioengerechtigden bij bedrijfstakpensioenfondsen maar Beroepspensioenfondsen op dit gebied geheel negeert. De VNoL pleit er daarom dan ook voor om in de wet op te nemen dat ook bij Beroepspensioenfondsen er een wettelijk keuzerecht komt tot bestuursparticipatie voor pensioengerechtigden.
- Wat opvalt is de, in de ogen van de VNoL, weinig consequente wijze van toedeling van de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende organen. Hieronder wordt per orgaan gekeken wat de verschillen zijn waarbij eventueel commentaar wordt toegevoegd.

a. Raad van Toezicht (RvT)

Niet duidelijk is waarom er in art. 106-4 PW onderscheid gemaakt wordt tussen een paritair bestuur en een extern bestuur. Bij een paritair bestuur heeft de RvT een aanzienlijk aantal meer bevoegdheden dan bij een extern bestuur. Dit, ondanks het feit dat de sociale partners deel uitmaken van het paritaire bestuur en in het externe bestuur 'externe' deskundigen zitten.

Als dit dan afgezet wordt tegen hetgeen in art. 110a WvB is geregeld, wordt het nog onduidelijker. Uiteindelijk kan het bestuur van een beroepspensioenfonds ook gezien worden als paritair, zij het dat de pariteit gezien kan worden als een personele unie tussen werkgever en werknemer. In art. 110a WvB zijn dezelfde bevoegdheden toegekend aan de RvT als bij een extern bestuur uit de PW. De enige toevoeging is dat besluiten tot vaststelling van een kortetermijn- en een langetermijnherstelplan eveneens aan de goedkeuring van de RvT onderworpen zijn. Waarom deze laatste bevoegdheid is toegevoegd wordt niet duidelijk.

Concluderend is de stelling van de VNoL dat er geen duidelijkheid is over de taken en bevoegdheden van de RvT. De toegepaste verschillen tussen paritair bestuur en extern bestuur worden niet uitgelegd en zijn naar de mening van de VNoL ook niet uit te leggen. Het verschil tussen de bevoegdheden van de RvT in de PW en in de WvB is ook niet duidelijk. Wat opvalt is dat er blijkbaar een vergelijking wordt gemaakt tussen het extern bestuur in de PW en het bestuur in de WvB. Ook hier is niet duidelijk waarom dit onderscheid gemaakt wordt.

b. Visitatiecommissie (VC)

De VNoL ziet de VC als een excuusorgaan dat haar taken voor de Bühne uitoefent. De VC heeft vrijwel geen bevoegdheden. Het enkele verplichtstellen van jaarlijkse visitaties heft dit probleem niet op. Het kabinet constateert terecht in de MvT dat deze vorm van toezicht zwak is. Als het aan de fondsen overgelaten wordt, dan is zo'n VC natuurlijk een ideaal instrument om aan te tonen dat men goed zijn best doet terwijl het tegelijkertijd weinig of niets uitmaakt omdat de VC nauwelijks bevoegdheden heeft.

De VNoL pleit er dan ook voor om de VC af te schaffen en uitsluitend met een zwaar opgetuigde Raad van Toezicht te werken.

c. Deelnemersraad (Dnr) en Belanghebbendenorgaan (Bor)

De VNoL begrijpt dat zowel de Dnr als het Bor een medezeggenschapsorgaan is. De Dnr treedt op bij een paritair of gemengd bestuur en het Bor bij een extern bestuur. Omdat de belanghebbenden niet vertegenwoordigd zijn in het extern bestuur is deze medezeggenschap bij het Bor anders vorm gegeven. Daartoe is bij het Bor een goedkeuringstraject neergeld in de leden 9 ev. van artikel 115c. Dit is een goedkeuring vooraf want het gaat om de goedkeuring van voorgenomen besluiten (vgl. art. 115c-10 aanhef). Dat houdt in dat het Bor invloed uitoefent en nauw betrokken is bij de vaststelling van het beleid. Het is daarom in de ogen van de VNoL niet te begrijpen dat aan het Bor tevens door het bestuur verantwoording afgelegd moet worden over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd (vgl. art. 115c-8). Met andere woorden, de slager die zijn eigen vlees keurt.

De VNoL is van mening dat de taken en de bevoegdheden van het Bor ten opzichte van die van de Dnr en de RvT nader bezien dienen te worden en waar nodig, bijvoorbeeld in bovenstaand voorbeeld, aangepast dienen te worden.

De VNoL is verbaasd en teleurgesteld over de minimale rol die de Dnr bij de beroepspensioenfondsen krijgt. De limitatieve opsomming die in art.110f WvB gegeven wordt is zodanig uitgekleeft dat er weinig van de beoogde medezeggenschap overblijft. Wat te denken van het toeslagbeleid, afstempelen, wijziging van statuten en reglementen, etc.? De VNoL is van mening dat in ieder geval de van toepassing zijnde onderdelen van art. 115a-2 ook van toepassing dienen te zijn op de Dnr van een beroepspensioenfonds.

1.3 Relatie met het wetsvoorstel Koşer Kaya en Blok

Er is op vijf punten afgeweken van het wetsvoorstel van Koşer Kaya en Blok (KKB), en niet op twee zoals in de MvT van het voorontwerp staat!

- Het voorstel van KKB² om de pariteit te clausuleren door het woord 'tenminste' op te nemen in art. 110-1 van het voorontwerp, analoog aan de bepaling voor ondernemingspensioenfondsen in art. 100-3 van het voorontwerp is niet overgenomen. Dit doet geen recht aan het gegeven dat in het Pensioenakkoord (grote) risico's wegvallen voor de werkgevers. Door het woord 'tenminste' ontstaat de mogelijkheid (regelend recht) om, in overleg, minder werkgevers in het bestuur te doen plaatsnemen dan een 100% pariteit zou voorschrijven. Door het weglaten van dit woord ontstaat een rigide regeling waar flexibiliteit noodzakelijk is.
- In art. 103-2 van het voorontwerp wordt de eis van 25% als representativiteitsminimum bij het raadplegen van de pensioengerechtigden over de voorkeur met betrekking tot de opname van pensioengerechtigden in het bestuur van een fonds gesteld. KKB stellen in hun initiatiefwetsvoorstel deze eis op 10%. Het getal van 10% komt niet uit de lucht vallen maar is een uitvloeisel van het bekende gegeven dat de respons op enquêtes vaak zeer laag is. Bedacht moet worden dat 10% bij het ABP al ongeveer 75.000 is en bij Z&W 30.000. De voorgestelde eis van 25% in het voorontwerp ziet de VNoL als onhaalbaar en onrealistisch. Het bemoeilijkt de toetreding van pensioengerechtigden tot de fondsbesturen te veel.
- KKB schept de mogelijkheid om in onderling overleg af te wijken van het wettelijk voorgeschreven principe van evenredige zetelverdeling tussen pensioengerechtigden en werknemersvertegenwoordigers in de werknemersgeleding bij het paritaire bestuur. Het voorontwerp laat deze mogelijkheid in art. 104-1 weg en beknot daarmee direct de mogelijkheid

---

² KKB stellen dit voor in art. 99-1a van hun initiatiefwetsvoorstel.

om in het pensioenfondsbestuur bijvoorbeeld naar een 1/3, 1/3, 1/3 verhouding tussen de drie geledingen te komen mocht men dit wensen.

- Het aantal zetels voor pensioengerechtigden wordt gesteld op maximaal de helft van het aantal werknemerszetels in een paritair bestuur. Dit om te voorkomen dat een deelbelang in een bestuur een blokkerende macht kan vormen en dat werkgevers zo in de minderheid kunnen komen. Dit zijn twee drogredenen.
  - a. De geleding van de pensioengerechtigden zou pas de besluitvorming kunnen blokkeren als zij de meerderheid binnen een bestuur zouden bezitten. Maar dan is er geen blokkering maar een meerderheidsbesluit. Indien de pariteit gehandhaafd blijft kan er nooit een blokkade van de geleding van de pensioengerechtigden voorkomen.
  - b. Bij een paritair bestuur kunnen de werkgevers nooit in de minderheid komen, tenzij de 'tenminste' clause (zie onder het eerste bullet van dit punt) ingevoerd zou worden. Overigens, gezien de opvatting van de VNoL zoals verwoord in de 3^e bullet van punt 1.1 zou dat niet zo'n ramp zijn. Eigenlijk is gezien de risicoverdeling, het niet meer van deze tijd dat werkgevers zo'n belangrijke rol spelen in het bestuur van pensioenfonds.
  - c. Waarom worden werknemersvertegenwoordigers niet gemaximeerd? Dit lijkt op ongelijke behandeling tussen werknemersvertegenwoordigers en pensioengerechtigden terwijl het belang van beide groepen, een goed pensioenfonds, hetzelfde is.
- Het voorstel van KKB wat betreft het toekennen van het recht aan een minderheid uit de deelnemersraad van tenminste 30% om beroep in te stellen bij de ondernemerskamer van het Gerechtshof te Amsterdam vervalt in dit voorontwerp van wet.

Een geleding, waaronder die van de pensioengerechtigden, kan een beroep doen op de ondernemerskamer zoals geregeld in artikel 218. Daar rust echter een sterke beperking op. De VNoL is van mening dat artikel 218 kan vervallen en dat aan artikel 217, eerste lid toegevoegd dient te worden dat een geleding uit de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan eveneens een beroep kan doen op de ondernemerskamer. Indien er geen problemen zijn zal van dit recht geen gebruik gemaakt worden en als er wel problemen zijn en van het recht gebruik gemaakt wordt, is de bestuurbaarheid van het fonds toch al aangetast. Overigens stelt het kabinet dat er al voldoende mogelijkheden van bezwaar en beroep zijn en dat het ook niet nodig is omdat het intern toezicht toeziet op evenwichtige belangenbehartiging. Maar welke deze mogelijkheden zijn wordt niet toegelicht en evenmin wordt uitgelegd waarom deze mogelijkheden voldoende zijn.

Algemeen

KKB hebben een modern initiatief wetsontwerp neergelegd dat veelal uitgaat van regelend recht. Dit voorontwerp, door af te wijken van het initiatiefvoorstel op *vijf*, in plaats van op *twee* punten zoals in de MvT staat, is veel meer rigide en geeft geen ruimte voor een eigen invulling door de belanghebbenden bij een fonds.

Overigens verbaast het dat het kabinet in het voorontwerp zo fundamenteel afwijkt van een door de Tweede Kamer reeds aangenomen initiatiefwetsvoorstel. De reden daarvan komt niet duidelijk naar voren in de MvT. Duidelijk is wel dat wachten met de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel van KKB in de Eerste Kamer tot een niet verantwoord uitstel leidt en de positie van pensioengerechtigden geen goed doet.

2.2 Versteving van intern toezicht

- De Raad van Toezicht en het Intern Toezichtsorgaan worden, zoals de VNoL het leest, benoemd door het bestuur van het Pensioenfonds. Dit geldt ook voor de niet-uitvoerende bestuurders bij een one-tier board model. Diegenen die toezicht gaan houden op de bestuurders worden dus door diezelfde bestuurders benoemd. De VNoL is van mening dat in de wet een benoemingsprocedure voor toezichthouders geregeld dient te worden die buiten de bestuurders om gaat. Een dergelijke procedure vaststellen in statuten die ook vastgesteld worden door de betreffende bestuurders schept de mogelijkheid van niet-integer handelen. Die mogelijkheden dienen uitgebannen te worden.

Het is bijvoorbeeld denkbaar dat de toezichthouders benoemd worden door de deelnemersraad of de belanghebbendenraad of dat de benoeming tenminste de goedkeuring van de desbetreffende

raad behoeft op straffe van nietigheid van de benoeming. Op die wijze is er naar de mening van de VNoL maximale zuiverheid gewaarborgd.

- Teneinde de onafhankelijkheid van toezichthouders te waarborgen is het aan te bevelen dat er een onafhankelijk instituut wordt opgericht waar potentiële toezichthouders bij aangesloten zijn. Door in het midden te laten hoe de onafhankelijkheid gewaarborgd wordt ontstaat een vacuüm. Door het instellen van zo'n instituut, wettelijk geregeld, ontstaat maximale onafhankelijkheid. Het is natuurlijk mogelijk de 'onafhankelijkheid' over te laten aan de vrije markt. Maar lessen uit het verleden tonen aan dat dit niet werkt. Een wettelijk geregeld, onafhankelijk, instituut garandeert de gewenste onafhankelijkheid.
- Gesteld wordt: 'Aangezien een pensioenfonds bij zijn taakvervulling voortdurend allerlei tegengestelde belangen tegen elkaar moet afwegen, krijgt de raad van toezicht de nadrukkelijke taak er op toe te zien dat dit op een evenwichtige wijze gebeurt.' En 'De raad van toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van het fonds en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van bij het fonds betrokkenen af.'
Gaat het nu om het fonds of de bij het fonds betrokkenen? Is er synonymiteit tussen het fonds en de bij het fonds betrokkenen? Gezien het door de VNoL gestelde onder punt 1.2, eerste bullet, is er reden voor twijfel over de eenduidigheid van de regel. Het is aan te bevelen hier heel duidelijke uitleg aan te geven. Bij voorkeur in de tekst van de wet maar anders in ieder geval in de MvT.
- Bij disfunctioneren van het bestuur of een bestuurder rapporteert het Toezichtsorgaan aan de partij die bevoegd is tot benoeming van het bestuur. Als echter in de statuten geregeld is dat het bestuur zelf nieuwe bestuurders benoemt, en dat is absoluut niet uitgesloten bij een stichting, dan ontstaat een potentieel ongewenste situatie. Een complicerende factor hierbij is het rapport van de Pensioenfederatie 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur'. Daarin wordt een grote verantwoordelijkheid bij het bestuur gelegd, en naar de mening van de VNoL terecht. De VNoL is echter van mening dat een extern orgaan bestuurders van een pensioenfonds dient te benoemen. Gedacht kan worden aan de deelnemersraad of de pensioenvereniging bij een Beroepspensioenfonds. Uiteraard zijn andere constructies denkbaar. Er dient echter geen connectie te zijn tussen de beoordelaar (Intern Toezicht) en het bestuur van een pensioenfonds anders dan het houden van toezicht. Disfunctioneren van een bestuur of een bestuurslid dient naar het benoemend orgaan gecommuniceerd te worden en het benoemend orgaan kan dan niet het bestuur zelf zijn.

2.3 verscherping van deskundigheidstoets

- Er dient duidelijkheid te komen welke functionarissen aan de eisen van een deskundigheidstoets dienen te voldoen. Naar de mening van de VNoL dienen dat zowel het bestuur, het Toezichtsorgaan en de deelnemersraad alsmede, in het geval van een beroepspensioenfonds, het bestuur van de pensioenvereniging te zijn. Op die manier is de deskundigheid in alle organen van een pensioenfonds gewaarborgd. De eisen van de toets dienen voor elk orgaan hetzelfde te zijn want organen die controleren dienen tenminste gelijkwaardig te zijn qua kennis aan de organen die gecontroleerd worden. Hiervoor dienen in de wetgeving duidelijke regels gesteld te worden.

3.3 Vertegenwoordiging via het belanghebbendenorgaan

- Overwogen dient te worden dat het voorontwerp van wet deels 'regelend' recht bevat. Alles kan en niets moet (gechargeerd). Het woordje 'kunnen' is zwaar vertegenwoordigd. Hoe dit een en ander tot een acceptabele regeling kan leiden is niet (geheel) duidelijk. In een wet van een dergelijke importantie dient duidelijk te zijn wie wat mag. Een 'kunnen' is vrijblijvend naar de mening van de VNoL. Daarentegen, in tegenstelling tot KKB, wordt hier en daar, geheel ten onrechte, juist 'dwingend' recht gebruikt om af te wijken van de voorstellen van KKB. De VNoL betreurt dat er geen goede balans is gevonden tussen regelend en dwingend recht.

4.1 Verantwoordingsorgaan

- De VNoL is van mening dat het een goede zaak is dat het verantwoordingsorgaan opgeheven wordt en dat de taken overgedragen worden aan de deelnemersraad.

4.2 Heroverweging positie werkgever

- Gelet op hetgeen gesteld is als commentaar bij punt 1.1, 3^e bullet zal het duidelijk zijn dat de VNoL het toejuicht dat de werkgevers niet worden vertegenwoordigd in de deelnemersraad nieuwe stijl. Gezien de argumentatie onder dit punt kan dus verwacht worden dat de zogenaamde ‘werkgeversraad’ zoals die bij het ABP is ingesteld, zal verdwijnen.

4.3 Samenloop verantwoording en advies.

- Het valt op dat er wel gesproken wordt over de situatie als het advies van de deelnemersraad of belanghebbendenorgaan niet overgenomen wordt, maar niet als de goedkeuring (in het verantwoordingstraject) wordt onthouden aan een genomen besluit of als het beleid en de wijze waarop dit is uitgevoerd afgewezen wordt. Er ontstaat dan een zeer moeilijke situatie waarbij de stabiliteit van een fonds in gevaar kan komen. De VNoL is van mening dat het recht van enquête zoals verwoord in artikel 219 niet voldoende is om een dergelijke impasse te doorbreken. Het duurt te lang en er kan dus niet zodanig snel worden opgetreden dat bijvoorbeeld een bestuur of leden van een bestuur op zeer korte termijn vervangen kunnen worden. In het kader van de continuïteit dient er een bevoegd orgaan te zijn die bestuurders per direct kan ontslaan, analoog aan de Raad van Commissarissen bij een BV of NV. Een Raad van Toezicht kan die taak hebben en bij een one-tier-board kunnen de niet-uitvoerende bestuurders deze taak op zich nemen.. Moeilijker wordt het wanneer de lichte vorm van een visitatiecommissie gekozen is. In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat hier een probleem kan liggen waar (nog) geen adequate oplossing voor gevonden is.

5. Beroepspensioenfonds

- Het niet opnemen in de wet van het recht van pensioengerechtigden om bestuurder van een Beroepspensioenfonds te kunnen zijn is bij de 2^e bullet onder punt 1.2 reeds besproken. Niet onderbouwd wordt bij dit punt waarom geen eisen worden gesteld aan de samenstelling van het bestuur van een Beroepspensioenfonds. De eis dat het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de beroepspensioenvereniging lijkt voldoende maar is het niet. Niet-actieve registerloodsen bijvoorbeeld kunnen geen lid zijn van de beroepspensioenvereniging omdat de Nederlandse Loodsencorporatie gelijkgesteld is aan de beroepspensioenvereniging en voelen zich derhalve niet vertegenwoordigd. Verder is het zo dat pensioengerechtigde beroepsbeoefenaren in het algemeen geen lid zijn of kunnen zijn van een beroepspensioenvereniging omdat ze geen beroepsgenoten meer zijn. Pensioengerechtigde beroepsbeoefenaren hebben derhalve formeel geen enkele invloed in hun pensioenfonds. Bij sommige pensioenfonds, ook bij het Beroepspensioenfonds Loodsen, voorzien de statuten in de mogelijkheid dat niet-actieve loodsen bestuurslid zijn. Maar een statutenwijziging is zomaar gemaakt en dan is die mogelijkheid verdwenen. De VNoL pleit derhalve ten sterkste voor het opnemen van een wettelijk verplichte vertegenwoordiging van pensioengerechtigde beroepsbeoefenaren in de WvB.
- De wet laat in het midden wie de bestuurders van een Beroepspensioenfonds kunnen benoemen. Het is aan te bevelen dat hier duidelijkheid komt. Zeker nu de Pensioenfederatie aangeeft dat zij van mening is dat uiteindelijk het pensioenfondsbestuur beslist over toetreding van een voorgedragen of gekozen bestuurder³. Het bestuur heeft, volgens de Pensioenfederatie, een vetorecht bij het benoemen van bestuurders indien deze naar de mening van dat bestuur wezenlijk afwijkt van het door het bestuur opgestelde profiel. Er bestaat dus een redelijk grote kans op coöptatie hetgeen de betrouwbaarheid van een pensioenfondsbestuur in ieder geval niet in de hand werkt.

De VNoL begrijpt niet dat het kabinet in deze toelichting stelt dat de beroepspensioenvereniging het bestuur benoemt. Dit staat nergens in de wet en is dus ook geen praktijk. Bij bijvoorbeeld de loodsen draagt de beroepspensioenvereniging een kandidaat voor en volgens de statuten zal het bestuur van het fonds niet afwijken van dit advies. Gezien echter de mening van de Pensioenfederatie, waarbij het Beroepspensioenfonds Loodsen ook is aangesloten, valt het te verwachten dat deze regeling op korte termijn wordt losgelaten.

---

³ ‘Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur’, april 2011, p. 11.

6.4 Beloningsbeleid

- Alhoewel het in het kader van dit voorontwerp van wet wellicht niet relevant is, is het interessant te bekijken hoe de aansprakelijkheid van de bestuurders van een pensioenfonds geregeld is. Terecht wordt bij dit punt gesteld dat de bestuurders bij ondernemings- en bedrijfstakpensioenfonds geen arbeidsrelatie met het pensioenfonds hebben maar met de betreffende werkgever of organisatie namens welke zij in het bestuur deelnemen. Nu geldt voor de bestuurder van een rechtspersoon, voor wat betreft zijn individuele aansprakelijkheid, artikel 2:9 BW. Maar voor een werknemer geldt artikel 6:170. Nu de bestuurder als hierboven bedoeld zijn bestuurswerkzaamheden uitoefent als werknemer van een vakorganisatie of onderneming dan wel overheid kan een spagaat ontstaan. Wat prevaleert, artikel 2:9 of artikel 6:170? Met andere woorden, is de werkgever aansprakelijk voor de gedragingen van de bestuurder, welke functie hij uitoefent als werknemer, uiteraard behoudens opzet of bewuste roekeloosheid, of is de bestuurder zelf aansprakelijk op basis van zijn eigen verantwoordelijkheid onder artikel 2:9? Indien de werkgever aansprakelijk is voor hetgeen zijn werknemer doet bij de uitoefening van bestuurswerkzaamheden in een pensioenfonds ontstaat weer risico voor de werkgever. En volgens de vigerende boekhoudregels dient dit risico dan weer op de balans van de onderneming te staan. En dan zou de (risico)cirkel weer rond zijn.
De VNoL is van mening dat duidelijkheid dient te bestaan over de aansprakelijkheden van bestuurders en dat die er nu niet is.
- Te overwegen valt om het beloningsbeleid van bestuurders te onderwerpen aan goedkeuring vooraf door de deelnemersraad of de belanghebbendenvereniging. De VNoL is van mening dat een adviesbevoegdheid te zwak is omdat de moeite die gedaan moet worden om een besluit dat ingaat tegen het advies onevenredig veel tijd en kosten met zich brengt.

7. Samenhang bestaande regelgeving en convenanten

- De VNoL juicht de wijziging die meer diversiteit in de organen van een pensioenfonds mogelijk maakt toe. Maar uiteraard prevaleert de (geëiste) deskundigheid bij een benoeming. De vraag is of het publiceren in het jaarverslag van de wijze waarop met de diversiteitseis wordt omgegaan voldoende is om aan de doelstelling handen en voeten te geven. Overwogen kan worden om als aanvullende eis te stellen dat elk jaarverslag van een pensioenfond getoetst wordt op diversiteit en bij afwijkingen of de onderbouwing van het besluit tot afwijken voldoende is. De VNoL denkt dat op deze wijze de kans op vergroting van de diversiteit toeneemt.

IIA Artikelsgewijs commentaar PW

Art. 100-1 PW

- Hier wordt gesproken van ‘belanghebbende’. In artikel 1 PW is geen definitie gegeven van het begrip ‘belanghebbende’. Het is wenselijk dit wel te doen omdat dan eenduidigheid ontstaat over het begrip. In T&C Pensioenrecht 2010⁴ is dit uitgewerkt. Het valt te overwegen deze tekst over te nemen. Dit houdt in dat in andere artikelen, bijvoorbeeld artikel 114b, dit begrip gehanteerd kan worden waardoor de tekst van de wet compacter kan worden hetgeen de duidelijkheid bevordert.

Art. 102

- Wat opvalt is dat niet (formeel) geregeld is dat pensioengerechtigden deel moeten uitmaken van de niet-uitvoerende bestuurders. Weliswaar staat in de MvT onder punt ‘1.2 Bestuursmodellen’ dat de niet-uitvoerend bestuurders bestaan uit vertegenwoordigers van de drie geledingen en staat in het artikelsgewijze commentaar dat de samenstelling van de niet-uitvoerende bestuurders gelijk is aan de samenstelling van het paritaire bestuur waarbij de pensioengerechtigden steeds deel uitmaken van het bestuur, maar dat is naar de mening van de VNoL niet voldoende. Het kost weinig moeite om dit in de wet zelf op te nemen. Het voordeel is dat er duidelijkheid is en dat er geen tekstexegese plaats hoeft te vinden om de bedoeling van de wetgever te zoeken. Ook de verwijzing naar de art. 100 en 104 acht de VNoL niet voldoende.

---

⁴ P. 225, opmerking 2e

Art. 104-2

- Niet duidelijk is waarom slechts in een ondernemingspensioenfonds pensioengerechtigden meer zetels mogen bezetten dan werknemersvertegenwoordigers, indien het aantal deelnemers minder bedraagt dan 10% van de som van het aantal deelnemers en pensioengerechtigden. Voor een bedrijfstakpensioenfonds zou dit ook kunnen gelden. De ratio voor deze ommissie ontgaat de VNoL.

Art. 106-2

- De Raad van Toezicht is belast met het toezien op evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur. In artikel 107-2 wordt gesproken over het ‘...op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen’. Is het begrip ‘evenwichtige belangenbehartiging’ synoniem aan het begrip ‘evenwichtige vertegenwoordiging’? De onduidelijkheid zou kunnen liggen in het verschil tussen ‘belangenbehartiging’ en ‘vertegenwoordiging’. Kunnen deze twee begrippen in het pensioendossier gezien worden als synoniemen? Door de vraag op zich wordt al duidelijk dat er verschillende interpretaties mogelijk zijn. De VNoL is van mening dat dit niet gewenst is en pleit derhalve voor verduidelijking.

Art. 106-5

- Het melden van disfunctioneren van het bestuur aan de partij die bevoegd is tot benoeming van het bestuur lijkt adequaat. Maar, gelet op de visie van de Pensioenfederatie (zie onder I, punt 5, 2° bullet) heeft dit weinig zin als het bestuur zelf benoemt. De VNoL is van mening dat dit punt zeer kritisch bezien dient te worden. Het is contraproductief, in zijn algemeenheid, om individuen te melden dat zij disfunctioneren terwijl deze individuen zelf, als individu of al bestuur van een pensioenfonds, het eindoordeel uit moeten spreken over hun eigen disfunctioneren. Het voorontwerp van wet verbindt ook geen sanctie aan de melding van disfunctioneren. Er komt een melding, en dan....? Wil zo’n melding effect hebben dan dient een procedure voorgeschreven te worden wat met zo’n melding gedaan dient te worden. Bij ontbreken daarvan is zo’n melding loos en sorteert geen effect.

Art. 108-2

- Hier staat dat de raad van toezicht deskundig dient te zijn ten aanzien van de uitoefening van het toezicht binnen ‘het’ pensioenfonds. Niet duidelijk is waarom de deskundigheid juist gericht moet zijn op ‘het’ pensioenfonds en niet op ‘een’ pensioenfonds in zijn algemeenheid.

Art. 109

- Naar de mening van de VNoL is dit een verwarrend en onduidelijk artikel. Krijgen we een lijstje in het jaarverslag met leeftijd, geslacht en etniciteit? Wat zijn de criteria om te voldoen aan de diversiteitseis? Kun je één vrouw van 30 en van Marokkaanse afkomst inruilen voor twee pensioengerechtigden van 70+? Wat zijn de sancties als er niet voldoende (wie beoordeelt wat voldoende is en wat zijn de criteria?) inspanningen zijn verricht om de diversiteit te bevorderen? De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat dit artikel voor de ‘Bühne’ is geschreven en niets toevoegt aan de deskundigheid van de besturen en organen van pensioenfondsen.

Art. 110-3

- Wat opvalt is dat het bestuur van het fonds geen beroep op de kantonrechter kan doen om de naleving van de leden een en twee af te dwingen. Niet duidelijk is waarom dit niet geregeld is. Een reden zou wellicht kunnen zijn dat er werkgeversvertegenwoordigers in het bestuur zitting hebben. Kan de deelnemersraad of het belanghebbendenorgaan de werknemersvertegenwoordiger in het bestuur in het kader van dit artikelonderdeel vertegenwoordigen? Het lijkt niet de bedoeling maar de tekst sluit het ook niet uit. Kortom onduidelijkheid waar duidelijkheid gewenst is.⁵

Art. 110-8

- Niet duidelijk is hoe de ontslagbescherming geregeld is in het geval van overgang van onderneming. Wellicht is het noodzakelijk hier aandacht aan te besteden. Eventueel in de MvT.

---

⁵ Zie T&C Pensioenrecht 2010, p. 223, punt 4.

Art. 114b-1

- De toezichthouder verleent de verklaring indien hij van oordeel is dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgever voldoende gewaarborgd zijn. Dit zijn belanghebbenden! Zie verder de opmerking bij art. 100-1.

Art. 115-4

- Het is aan te bevelen dat ook bij verkiezing van leden van de deelnemersraad de kandidaten uitsluitend voorgedragen kunnen worden door verenigingen van werknemers en van pensioengerechtigde. Criteria voor de representativiteit dienen opgenomen te worden. Hierdoor wordt voortkomen dat door de waan van de dag figuren gekozen worden die geen enkele deskundigheid hebben. Verenigingen als hiervoor bedoeld, mits representatief, waarborgen dat deskundige en betrokken mensen voorgedragen worden. Lid 5 sluit bij deze redenering aan.

Art. 115-7

- Wellicht is in de MvT op te nemen waaruit de medewerking minimaal moet bestaan. Gezien recente ervaringen bij het ABP zullen verenigingen van pensioengerechtigden elke millimeter medewerking moeten bevechten. Pensioenfondsbesturen hebben de neiging om al snel te vinden dat ze voldoende meewerken terwijl verenigingen van pensioengerechtigden daar heel anders tegen aan kunnen kijken.

Art. 115-9

- Niet is geregeld welk orgaan leidend is bij een gezamenlijke vergadering van bestuur en deelnemersraad. Teneinde misverstanden te voorkomen is het gewenst aan te geven dat de deelnemersraad leidend dient te zijn. Dit wordt beargumenteerd door het feit dat het bestuur verantwoording af dient te leggen aan de deelnemersraad. Het is dan niet wenselijk dat het bestuur leidend is in zo'n bijeenkomst.

Art. 115a-2c

- Weliswaar is de opsomming in lid twee enuntiatief en heeft een open eind. Het is echter vreemd te constateren dat er geen adviesrecht ingesteld wordt voor een kortetermijnherstelplan.

Art. 115a-2f

- Indien het de bedoeling is dat voor iedere (individuele) waardeoverdracht advies gevraagd dient te worden aan de deelnemersraad, dan lijkt dit een onwerkbare regel. Indien dit anders bedoeld wordt dient dit verduidelijkt te worden.

Art. 115a-2i

- Teneinde misverstanden te voorkomen is het aan te bevelen te regelen aan wie premie teruggestort dient te worden. Zoals bekend is de premie onderdeel van het loon en wordt betaald uit de loonruimte. Zodra de premie gestort is bij het pensioenfonds is het eigendom overgegaan naar de deelnemer. Premie-terugstorting dient derhalve aan de deelnemer te geschieden. Omdat wijd en zijd de verkeerde perceptie leeft dat de werkgever de premie (deels) betaalt is een verduidelijking op zijn plaats.

Art. 115a-2m

- Zover de VNoL begrijpt is er altijd intern toezicht. Het intern toezicht wordt geregeld in de statuten van het fonds, evenals de deelnemersraad. Beiden zijn organen van het fonds. De deelnemersraad kan geen advies uitbrengen voordat het fonds is opgericht. Maar bij de oprichting van het fonds is het intern toezicht al geregeld. Deze regel lijkt dus loos. Wellicht is het de bedoeling dat bij wijziging van de statuten op dit gebied de deelnemersraad om advies gevraagd dient te worden. Maar dat is al geregeld in art. 115a-2b. De conclusie is dat deze regel zinloos is.

Art. 115a-4

- Als het bestuur van een pensioenfonds disfunctioneert is er heel wat aan de hand. Niet in te zien valt wat een advies aan het bestuur door de deelnemersraad kan toevoegen aan de oplossing van het probleem. Deze regel lijkt zinloos.

Art. 115a-5

- Zie de opmerking bij art. 115-2c. Dit lid zou naadloos gebracht kunnen worden onder dit artikelonderdeel.

Art. 115a-8

- De VNoL ziet deze consultatieronde als een zware opdracht. Bedacht dient te worden dat dit wel een heel grote druk legt op de organisatie van het pensioenfonds om alle stukken op tijd bij alle organen te krijgen, vergaderingen te synchroniseren, etc. Wellicht valt een modus te vinden om een en ander zodanig gestructureerd vast te stellen dat een redelijk tijdsplan mogelijk is. Te denken valt daarbij aan de definitieve vaststelling van de jaarrekening binnen zeven maanden na aanvang van het kalenderjaar te laten gebeuren. Dat geeft een maand speling en haalt wat druk van de organisatie.
- In het midden wordt gelaten wat er gebeurt als er een negatief oordeel wordt geveld door de deelnemersraad behalve publicatie in het jaarverslag. Het ware aan te bevelen een traject te schetsen wat het bestuur dient te volgen in geval van afkeuring en aan wie te rapporteren.

Art. 115b-4

Zie de opmerking bij artikel 115-9.

IIB Artikelsgewijs commentaar WVB

Algemeen

- a. Er is bij beroepspensioenfonds niet gekozen voor de mogelijkheid van een extern bestuur. Niet duidelijk is waarom dit niet expliciet gebeurd is. Een verklaring zou kunnen zijn dat art. 109 voorschrijft dat het bestuur dient te bestaan uit vertegenwoordigers van de beroepspensioenvereniging en niet expliciet uit leden van de beroepsgroep.
- b. Pensioengerechtigden hebben geen wettelijk recht op deelname in het bestuur van beroepspensioenfonds. Zie de opmerkingen hierover onder I-5 van dit commentaar. De VNoL ziet het als rechtsongelijkheid dat dit niet geregeld is. Waarom heeft een pensioengerechtigde werknemer wel het recht op deelname aan zijn fondsbestuur en een pensioengerechtigde beroepsbeoefenaar niet? Door een regeling op te nemen analoog aan de betreffende regelingen in de PW wordt deze omissie opgelost.

Art. 110a-2

- De Raad van Toezicht is belast met het toezien op evenwichtige belangenbehartiging door het bestuur. In artikel 110b-2 wordt gesproken over het '...op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen'. Is het begrip 'evenwichtige belangenbehartiging' synoniem aan het begrip 'evenwichtige vertegenwoordiging'? De onduidelijkheid zou kunnen liggen in het verschil tussen 'belangenbehartiging' en 'vertegenwoordiging'. Kunnen deze twee begrippen in het pensioendossier gezien worden als synoniemen? Door de vraag op zich wordt al duidelijk dat er verschillende interpretaties mogelijk zijn. De VNoL is van mening dat dit niet gewenst is en pleit derhalve voor verduidelijking.

Art. 110a-5

- Het melden van disfunctioneren van het bestuur aan de partij die bevoegd is tot benoeming van het bestuur lijkt adequaat. Maar, gelet op de visie van de Pensioenfederatie (zie onder I, punt 5, 2^e bullet) heeft dit weinig zin als het bestuur zelf benoemt. De VNoL is van mening dat dit punt zeer kritisch bezien dient te worden. Het is contraproductief, in zijn algemeenheid, om individuen te melden dat zij disfunctioneren terwijl deze individuen zelf, als individu of als bestuur van een pensioenfonds, het eindoordeel uit moeten spreken over hun eigen disfunctioneren.

Het voorontwerp van wet verbindt ook geen sanctie aan de melding van disfunctioneren. Er komt een melding, en dan....? Wil zo'n melding effect hebben dan dient een procedure voorgeschreven te worden wat met zo'n melding gedaan dient te worden. Bij ontbreken daarvan is zo'n melding loos en sorteert geen effect.

Art. 110c-2

- Hier staat dat de raad van toezicht deskundig dient te zijn ten aanzien van de uitoefening van het toezicht binnen 'het' beroepspensioenfonds. Niet duidelijk is waarom de deskundigheid juist gericht moet zijn op 'het' beroepspensioenfonds en niet op 'een' pensioenfonds in zijn algemeenheid.

Art. 110e-1

- Niet geregeld is wie de leden van de deelnemersraad benoemt. Het ligt voor de hand dat dit bij de deelnemers gebeurt door de pensioenvereniging. Bij pensioengerechtigden ligt dit minder voor de hand omdat die in het algemeen geen lid (meer) zijn van de pensioenvereniging. De VNoL is van mening dat een representatieve vereniging van pensioengerechtigden aangewezen dient te worden als diegene die de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in de deelnemersraad benoemt.

Art. 110f

- Algemeen
De VNoL ziet niet in waarom een deelnemersraad bij een beroepspensioenfonds veel minder bevoegdheden krijgt dan de deelnemersraad bij een ondernemings- of bedrijfstakpensioenfonds. Met name de adviesbevoegdheid is beduidend minder. Waarom zou bijvoorbeeld een deelnemersraad bij een beroepspensioenfonds geen advies uit mogen brengen over de instelling van een kortetermijnherstelplan? Daarbij komt dat het adviesrecht bij de deelnemersraad van een beroepspensioenfonds in een limitatieve bepaling is neergelegd terwijl dat bij een ondernemings- of bedrijfstakpensioenfonds in een enuntiatieve bepaling is gedaan.
De mogelijkheid tot het geven in de statuten van verdere bevoegdheden dan in de wet genoemd aan de deelnemersraad wordt niet genoemd (vgl. art. 115d PW).

Art. 113

Voorkomen dient te worden dat in de statuten geregeld wordt dat het bestuur zijn eigen toezichthouders benoemt. Dat geeft onzuiverheid en is een potentiële bron van problemen. In de huidige wet is dat niet geregeld en derhalve worden toezichthouders in de huidige situatie door het bestuur benoemd. De VNoL acht dit niet wenselijk.

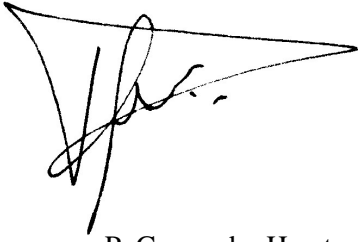
III Conclusies

- De regering heeft zich in het voorontwerp nog steeds niet ontworsteld aan de paternalistische premisse dat slechts twee partijen, de werkgevers- en de werknemersvertegenwoordigers, voldoende stabiel zijn om de belangen van allen die bij een pensioenfonds betrokken zijn te behartigen. Het is navrant te moeten constateren dat pensioengerechtigden nog steeds niet gezien worden als een aparte geleding maar wel als een soort ondergeschoven kindje van de werknemersgeleding. Wanneer ziet men het licht?
- De eis van deskundigheid is uiteraard valide. Maar die eis houdt wel in dat ieder lid van één der organen van een fonds in hoge mate deskundig dient te zijn. Niet slechts een enkele externe bestuurder. Dat lijkt geen haalbare kaart. Deze redenatie heeft tot gevolg dat geconcludeerd kan worden dat de diverse organen van een fonds deskundigen (als adviseur) in moeten huren. Het inhuren van deskundigen is zeer gebruikelijk in de maatschappij. Ook de regering schakelt deskundigen in (Frijns en Goudswaard bijvoorbeeld) om adviezen te geven. Waarom pensioenfondsbesturen, en dus ook de controlerende organen van een pensioenfonds, in hoge mate deskundig dienen te zijn ontgaat de VNoL. Enige deskundigheid is natuurlijk wel gewenst, maar belangrijker zijn een gezonde mate van wantrouwigheid en zoveel (levens)ervaring dat de goede vragen aan deskundigen gesteld kunnen worden.

Maassluis, 20 augustus 2011

- Gewaakt dient te worden tegen het door de Pensioenfederatie met steun van DNB geuite standpunt dat besturen van pensioenfondsen een vetorecht hebben op het benoemen van nieuwe bestuurders. Een dergelijk standpunt, eventueel gesteund door regelgeving, werkt 'geestelijke incest' in de hand. Het moet niet mogelijk zijn dat een zittend bestuur zijn eigen, nieuwe, bestuursleden uitzoekt. De mogelijkheid dat een bestuur van ja-knikkers ontstaat met één sterke man is reëel aanwezig. Dat kan nooit de bedoeling van het kabinet zijn. Het is echter wel wat nu het officiële standpunt van de Pensioenfederatie en DNB is.

Namens de Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P.G. van der Horst', written over a large, faint, triangular watermark or background shape.

mr. P. G. van der Horst
secretaris